

вже під виглядом чашки напою, тому що, як з'ясувалося, при виведенні з організму більшість лікарських препаратів не втрачають своєї біологічної активності дуже тривалий час, зберігаючи структуру та лікувальні властивості в стічних ВОДАХ, які скидаються в системи водоочисних споруд.

Як бачимо, новітня історія людства, пов'язана з науково-технічним прогресом, демонструє, що недбалість у взаємодії з природою не залишається без відповіді з її боку. Лише за роки минулого століття людство настільки погіршило своє життєве середовище, порушивши гармонію у природі, що сьогодні можна констатувати – людство знаходиться на шляху самознищення.

Наукова думка мислячих людей шукає вихід, розуміючи, що не нафта, не природний газ, не навіть золото, а чиста, структурована, цілюща ВОДА є найціннішою стратегічною речовиною, від якої залежить ЖИТТЯ всього на Землі. Саме тому ВООЗ визначила 2005-2015 роки ДЕСЯТИЛІТТЯМ ВОДИ, усвідомлюючи, що, діючи як потужний геологічний фактор, ВОДА визначає вигляд Землі. Як наголошував В.І.Вернадський, немає такого компонента, який міг би порівнятися з нею за впливом на хід основних, самих грандіозних геологічних процесів[3]. Людський організм на 65%-85% складається з ВОДИ!

Різниця окислювально-відновного потенціалу (ОВП) внутрішнього середовища людського організму (-100 – -150мВ) і питної ВОДИ (+150 – +400мВ) показує, що організм змушений витратити життєву енергію на зміну ТОВП питної ВОДИ. Відповідно, організм зношується, старіє, утруднюється функціонування життєво важливих органів. Раніше у природних джерелах була жива структурована цілюща ВОДА, але зараз її практично не залишилося.

Отже, людська думка сьогодні спрямовується на пошук шляхів віталізації (повернення структури та життєвої сили) ВОДИ. Усвідомлення людиною того, що ЗЕМЛЯ – ЖИВИЙ ОРГАНІЗМ, а ВОДА – колиска життя – ЖИВА РЕЧОВИНА, може змінити ставлення її до самого життя, адже життя – це не те, що з нами відбувається, а те, як ми до цього ставимося – бережливо, байдуже, недбало. Коли людина зрозуміє, що ЖИТТЯ – це СПОСІБ ІСНУВАННЯ, тому ВСЕ, ЩО ІСНУЄ – ЖИВЕ, вона поміняє своє ставлення і спрямує свою думку і діяльність на творення себе і світу навколо себе за Законами ГАРМОНІЇ.

Література

1. Вернадський В.І. Кілька слів про ноосферу / Вернадський В.І.Вибрані праці. – К.: Наукова думка, 2005. – С.266-275.
2. Вернадський В.І. Наукова думка як планетне явище / Вернадський В.І.Вибрані праці. – К.: Наукова думка, 2005. – С.100-265.
3. Вернадський В.І. Початок і вічність життя / Вернадський В.І.Вибрані праці. – К.: Наукова думка, 2005. – С.73-99.
4. Гуреев А.П., Бутакова О.А. Вода – колыбель жизни. – Нижний Новгород: „Академия здоровья“, 2003. –48с.

СУЧАСНІСТЬ ЕКОЦЕНТРИЧНИХ ПОГЛЯДІВ ВОЛОДИМИРА ВЕРНАДСЬКОГО ТА МИКОЛИ РЕРІХА

*Канюка О.Ю., Гуріненко Н.О.
Полтавський державний педагогічний університет імені В.Г. Короленка*

Споживацький підхід людини до природи, розвиток технократичних ідей призвів до руйнування біосфери, породив глобальну екологічну кризу, яка загрожує не тільки знищенням цивілізації, загибеллю усього живого, а й руйнування Землі. Перехід від антропоцентризму до біоцентризму і геоцентризму є шляхом виживання людства в ХХІ столітті. Над переосмисленням ролі людини в

природі та суспільстві замислювалися видатні постаті сучасної історії В.І. Вернадський та М.К. Періх.

Значно випередивши час, В.І. Вернадський вперше почав говорити про життя на планетарному рівні. Вчений прагнув створити теоретичну струнку концепцію переходу біосфери в ноосферу, в результаті розумних перетворень людиною середовища життя. Володимира Івановича як біогеохіміка все життя цікавило те, що з розвитком наукової думки зростає геофізичний і геохімічний вплив на структуру та організацію біосфери. Це в тій чи іншій формі пронесено крізь всю його наукову діяльність. Вчення про ноосферу це підсумок довгої еволюції гуманістичних і космологічних тенденцій його наукової творчості та світогляду.

Микола Костянтинович Періх відомий не тільки як видатний російський художник, але й автор приблизно 30 праць, в яких він піднімає різноманітні філософські, культурологічні, релігійні та педагогічні і навіть методичні питання. Крізь усю його творчість ніби червоною ниткою проходить ідея єднання з природою, збереження оточуючого середовища. Він прагнув привернути увагу до думки про єдність живого, та закликав до створення заповідних зон, недоторканості деяких територій.

Більше 100 років тому М.Періх підкреслював: „Различные заботы о здоровье природы уже давно признаются насущными“. Ми змінюємо ландшафти, вирубуємо ліси, поглиблюємо ріки, вносимо добрива у землю, виробляємо величезну масу сміття... І все це вимагає від нас величезної затрати енергії. Він зазначає у розповіді „К природе“, що для здоров'я природи не треба нічого робити, необхідна лише одна умова – робити все розумно.

Керуючись ідеями Вернадського було запропоновано створити спеціальні «екологічні апарати», які повинні були спостерігати за станом біосфери та ступенем антропогенного впливу на неї по всій планеті.

Ознайомившись з працями цих видатних особистостей, можна переконливо сказати, що вони вірили у людський розум, гуманізм наукової діяльності, екоцентричний розвиток техносфери, свято добра і краси.

Упродовж десяти років Вернадський досліджував роль людини в перебудові поверхні Землі. Вивчаючи мінералогію, він зацікавився масштабами технічної діяльності людства в царині видобування з надр Землі різних мінералів і руд, їх переробки, отримання людиною нових, невідомих у природі в самородному вигляді, металів і хімічних сполук. Він дійшов висновку, що масштаби людської діяльності зростають і їх можна порівняти з масштабами природних геологічних явищ. Уже в ранніх працях В. І. Вернадський писав, що технічна діяльність людства являє собою процес, накладений на природні процеси, тому він чужий їм і протиприродний. У пізніших працях мислитель стверджував, що еволюційна поява людини і розвиток наукової думки — це також природний процес, як усе в навколишньому світі. А звідси — його висновок про те, що наукова думка людства має розвиватися відповідно до законів природи, а не протиставляючи себе їм.

На жаль, бережливе відношення до природи неможливо нав'язати або нав'язати насильно, воно само повинно непомітно увійти у повсякденне життя громадян. „Припадая к земле, мы слышим. Земля говорит – все пройдет, потом хорошо будет. И там, где природа крепка, где недра не тронуты, там и сущность народа тверда, без смятения.“(М.К. Періх „Неотпитая чаша“ 1916). Необхідно природу розуміти – саме такого висновку дійшли обидва митця. X

Людина часто не бачить навколо себе тієї простої красоти природи, від якої може отримати задоволення, надходження енергії, позитивних почуттів, вона шукає крізь, навіть створює штучну природу. А іноді поринувши у світ прекрасного та душевного затишку необхідно лише підняти голову до неба і побачити всю веліч Природи. Саме це художник описав у вірші «Не закрой» [4]:

Над водоемом склонившись,

Мальчик с восторгом сказал:
«Какое красивое небо!
Как отразилось оно!
Оно самоцветно, бездонно!»
«Мальчик мой милый,
ты очарован одним отраженьем.
Тебе довольно того ,что внизу.
Мальчик вниз не смотри!
Обрати глаза твои вверх.
Сумей увидеть великое небо.
Своими руками глаза себе не закрой.»

Хоча на перший погляд, форма донесення свого світорозуміння зовсім різна, але думки висловленні в їх працях кажуть про одні і ті ж речі. Більшою мірою Микола Реріх впливав на емоційно-чуттєву сферу людини, а Володимир Вернадський звертався до розуму та раціоналізму людини.

Вчені прагнули довести майбутнім поколінням, що вирішення екологічних проблем повинно базуватися на основі наукових знань, здорового глузду й набутого досвіду, керуючись гуманістичними ідеалами й традиціями господарювання. Виховання людини має набути іншого характеру від руйнівного хижацького до конструктивно дбайливого, бережливо відновлювального оточуючого середовища.

Творча спадщина В.І Вернадського та М.К.Реріха з окреслених питань пройшла скрізь роки, вона не лише не втратила актуальності і на сьогодні, а й яскравіше сформувалася – викристалізувалася. Та, на жаль, суспільство у наш час переживає кризу відносин природа-людина. На її подолання людство спрямовує багато зусиль. То ж прислухаймося до Миколи Реріха та Володимира Вернадського, адже у їх творах є саме те раціональне зерно, що на сьогодні може стати нашим порятунком, як чиста криниця для втомленого мандрівника.

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ІСТОРИКО-НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ У НАУКОВИХ СТУДІЯХ АКАДЕМІКА В.І.ВЕРНАДСЬКОГО

Лимарь Т.В., Шевчук С.М.

Полтавський державний педагогічний університет імені В.Г.Короленка

Науковому спадку академіка Володимира Івановича Вернадського присвячена велика кількість літератури, проте навряд чи можна стверджувати, що вже вивчені всі аспекти надзвичайно широкого спектру його наукових студій. Одним з таких аспектів є внесок В.І.Вернадського у розвиток методології історико-наукових досліджень.

Дослідження з історії науки займають особливе місце в його творчості. На пізнання історії науки В.І.Вернадський дивився не лише з точки зору її важливості для тієї чи іншої науки, але й для наукового світогляду взагалі. Серед праць вченого з історії науки назвемо наступні: «Про значення праць М.В.Ломоносова в мінералогії і геології» (1900р.), «Прогрес науки і народні маси» (1903р.), «Сторінки з історії ґрунтознавства. Пам'яті В.В.Докучаєва» (1904р.), «Кант і природознавство» (1904р.), «З історії наукових ідей» (1912р.), «Нариси з історії природознавства в Росії у XVIII столітті» (1914р.), «Думки про сучасне значення історії знань» (1926р.), «Праці по історії знань» (1927р.) та інші. Бачимо, що науковий спадок В.І.Вернадського містить чимало ідей, думок, висновків як про сам процес розвитку науки, так і методології історії науки.

Розвиток науки не прямолінійний. Це складний процес, сповнений проблемами, спадами, підйомами, повернень на новому етапі розвитку до інколи